REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următórele
BIROURI de ANUNŢURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner., Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREŢUL INSERŢIUNILOR: o serie garmond pe o colónă 10 banĭ pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 banĭ

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXVII.

„GAZETA“ iese în fie-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe şese lunĭ 12 cor., pe treĭ lunĭ 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la d-niĭ colectorĭ.
Abonamentul pentru Braşov
Administraţiunea, Piaţa mare, Têrgul Inului Nr. 30. etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe şése lunĭ 10 cor., pe treĭ lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe şése lunĭ 12 cor., pe treĭ lunĭ 6 cor. — Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 203. **Braşov, Luni-Marţi 14 (27) Septemvrie.** **1904.**

Din causa sfintei sêrbătorĭ de mâne, Marţi, Inălţarea Sf. Crucĭ, ḑiarul nu va apăré până Miercurĭ séra.

Austria, Ungaria şi „irredentismul“.

III.

Ce a îndemnat pe cronicarul luĭ „Budapesti Hirlap“ de a se ocupa de studiul profesorului Villari asupra „irredentismuluĭ“? Mai întâiŭ de tóte l'a îndemnat la acésta ţéră îndoială consciinţa, că şi în Ungaria, care e nu mai puţin poliglotă ca Austria, esistă la diferitele popore nemulţumirĭ ca acele, din carĭ s'a născut irredentismul italian. Apoi l'a făcut sĕ dea atenţiune deosebită espunerilor luĭ Villari, afirmarea acestuia, că irredentismul nu e product veritabil italian, ci s'a importat în regatul italian din provinciile italiene ale Austriei, şi décă nu ar fi alimentat de aicĭ ar înceta în câţĭ-va anĭ încetişor de sine.

„Are drept Villari“, esclamă cronicarul fóieĭ maghiare, „şi acésta o dovedesce istoria irredenteĭ dacoromâne“.

Ca sĕ se pótă vorbi de-o „istorie a irredenteĭ dacoromâne“ trebue înainte de tóte sĕ se constate. décă esistă orĭ nu o astfel de irredentă la Românĭ, orĭ décă a esistat cel puţin în timpul trecut?

Cumcă esistă în adevĕr o irredentă italiană, care are de scop de a libera provinciile italiane de sub dominaţiunea streină şi de a le uni cu patria mamă, este în genere cunoscut; profesorul Villari recunósce esistenţa eĭ, afirmă numaĭ că ea is voresce din nemulţumirea poporaţiuneĭ italiane de sub dominaţiunea Austriei şi că prin urmare nu e alimentată din Italia.

Irredentismul italian a lucrat şi s'a manifestat prin fapte nedisputabile, ér în timpul maĭ nou s'a format o mare asociaţie politică numită „Italia irredentă“, care îşĭ puse ca ţintă în primul rênd eliberarea Trentinului, a Triestuluĭ, Istrieĭ şi Dalmaţieĭ şi unirea acestor provincii austriace cu Italia. E încă viu în memoria tuturor atentatul irredentist sĕvîrşit la 1882 în Triest şi executarea urzitorului luĭ, cu numele Oberdank.

Este prin urmare un irredentism şi o irredentă italiană. Dér cine a maĭ auḑit de manifestările unuĭ irredentism şi a uneĭ irredente române?

Aşa ceva n'a fost şi nu esistă, decât în creeriĭ escitaţĭ de patima intoleranţeĭ naţionale şi a ureĭ de rassă a acelora, carĭ scriu, ca şi cronicarul din cestiune, prin foile maghiare, orĭ prin cărţĭ şi broşurĭ ca cea vestită a luĭ Banffy, orĭ pledéză în adunările din comitate şi în dietă pentru desnaţionalisarea şi asimilarea popórelor nemaghiare.

„Istoria irridenteĭ daco române“ cuprinde aşa-dér tot ce au prestat adversariĭ românismuluĭ din Transilvania, Bănat şi Ţéra ungurêscă înainte şi după 1848 în a calumnia poporul român cu scop de a avé un pretext pentru persecutarea limbeĭ şi a naţionalităţiĭ luĭ pe tótă linia.

Nu e în stare cronicarul luĭ „Bud. Hirl.“ sĕ citeze nicĭ măcar un singur fapt, prin care sĕ pótă dovedi că s'ar fi sĕvîrşit între noi Româniĭ fapte sêu s'ar fi făcut manifestaţiunĭ, carĭ sĕ dovedéscă pretinsele nisuinţe dacoromâne şi „irredentiste“ măcar la o fracţiune din sînul poporuluĭ nostru. Acésta îĭ este peste putinţă.

Cu tot dreptul susţine însĕ autorul articolului fóieĭ maghiare, că „în România nicĭ nu se pomenea de dacoromânism, când aicĭ la noi (în Ungaria) se născuse deja ideia imperiuluĭ daco-român şi devenise motorul unor tendinţe în politica de naţionalitate“.

Perfect adevĕrat, numaĭ cu singura escepţiune, că ceĭ ce la noi au dat nascere ideeĭ imperiuluĭ dacoromân, care a devenit apoi motorul unor tendinţe fatale şi nenorocite în politica de naţionalitate, nu au fost Româniĭ, ci adversariĭ lor seculari, carĭ şi astăḑĭ vĕd în orĭ ce manifestaţie a vieţiĭ şi a desvoltăriĭ firescĭ române, un atentat în contra integrităţiĭ Ungarieĭ.

Nu este óre aḑĭ „irredentism daco român“ orĭ „panslavism“, orĭ „pangermanism“ tot ce viéză şi se petrece în ţéră în afară de aspiraţiunile şoviniste maghiare? Nu sunt óre şi aḑĭ, maĭ mult încă ca înainte c'un jumĕtate de veac, sinonime în concepţia politică ungurêscă: Maghiarii, patria maghiară şi despotismul de rassă maghiar, supranumit supremaţie maghiară?

De n'ar fi aşa, ar puté fi óre posibilă campania de esterminare a tot ce simte şi cugetă românesce, ce-o pórtă în momentele de faţă contra Românilor c'o furie estraordinară gazetariĭ de la foile maghiare şoviniste?

Dér — ḑice gazetarul dela „Bud. Hirlap“ — de aicĭ dela noi s'au lăţit periculósele ideĭ dacoromâne şi irredentiste în România. Acésta este o mărturisire gravă şi nimicitóre pentru adversariĭ noştri, este cea maĭ mare acusaţiune ce o ridică eĭ contra lor înşi-le!

Memorandul Saşilor.

(Urmare.)

Nu e nevoe sĕ analisăm maĭ de aprópe, că asemenea concepţiunĭ trebue sĕ primejduéscă resultatul instrucţieĭ în limba maghiară.

Am susţinut maĭ sus, că actualul proiect este piedeca cea maĭ mare pentru învĕţarea limbeĭ maghiare. Acésta cu deosebire în urma conţinutuluĭ sêu pedagogic. Sĕ ne oprim un moment la câteva disposiţiunĭ ale proiectuluĭ:

Disposiţia, că décă 20% din elevĭ sunt maghiarĭ, limba învĕţământuluĭ va trebui sĕ fie şi cea maghiară.

Disposiţia ca planul de învĕţământ pentru limba maghiară o stabilesce ministrul de culte.

Stabilirea obligativităţiĭ şcolare de 6 anĭ.

In sfîrşit disposiţiile referitóre la examenul de capacitate.

Paragraful 13 al anteproiectuluĭ ḑice: „In şcolile poporale elementare ale statului tóte obiectele obligătóre se vor preda în limba maghiară. La religiune şi morală însĕ la dorinţa superiorităţiĭ bisericescĭ este permisă şi întrebuinţarea limbeĭ rituale.“

Limba instrucţieĭ în şcolile primare, carĭ nu sunt ale statuluĭ, o fixéză patronii şcólelor, însĕ décă într'o şcólă primară cu limba instrucţieĭ nemaghiarĭ sunt puţin 20 procente din elevĭ au limba maghiară ca limbă maternă, atuncĭ trebue sĕ se întrebuinţeze şi limba maghiară ca limbă de predare.

Disposiţia acésta conţine din capul loculuĭ o dublă nedreptate. Inainte de tóte se abrogă prin acésta §-ul 17 al art. 44 de lege din 1868, care *obligă guvernul a-se îngriji ca cetăţeniĭ nemaghiarĭ sĕ se pótă culliva în limba maternă până la gradul academic*. Adevĕrat, că disposiţia acésta legală nicĭ odată n'a fost esecutată. Noi cel puţin nu cunóscem nicĭ un cas, ca de la votarea acesteĭ legĭ, adecă de 36 anĭ, sĕ se se fi înfiinţat vr'un institut de stat cu vr'o altă limbă de predare, de cât cea maghiară. Cu tóte acestea găsiam un fel de mângâiere în gândul, că acea disposiţie legală, de drept este încă în picióre. Anteproiectul înlătură acum şi acest drept. Al doilea: dreptul acordat în acelaşĭ paragraf patronilor şcóleĭ de a fixa singurĭ limba de predare în şcólele întreţinute de dênşiĭ, într'un anumit cas, adecă când 20% din elevĭ au limba maghiară ca l. maternă, li-se *confiscă. Quo jure?* Şi pe ce temeiŭ?

Maĭ departe: Cum sĕ se constate acele 20%? Pe basa declaraţiuneĭ copiilor, sêu a unor părinţĭ ariviştĭ, carĭ sunt gata a stabili naţionalitatea la porunca superiorilor lor? Sêu sub presiunea dulce a unor învĕţătorĭ însetaţĭ de laude? Trebue sĕ fie acele 20% în întréga şcólă? Orĭ în fie-care clasă? Orĭ într'o clasă numaĭ? Şi décă estimp au fost constataţĭ şi pe anul viitor nu maĭ sunt, ce se întêmplă atuncĭ? Este evident, că întregul procedeu didactic, trebue sĕ fie altmintrea în şcólele cu o limbă şi altmintrea în şcólele cu două limbĭ. Cum rĕmân acele şcóle? Trebue sĕ fie ele aruncate ca o minge, atîrnând de casurĭ întêmplătóre din afară, carĭ fac imposibil orĭ-ce resultat? Câte întrebărĭ, atâtea încurcăturĭ! Şi de ce lipsesce disposiţia reciprocă şi pentru şcólele de stat, în carĭ adesea se află maĭ mult de 20% copiĭ nemaghiarĭ?

Din punct de vedere pedagogic nu se póte susţine înainte de tóte disposiţia §-luĭ 15: „Planul de învĕţământ referitor la limba maghiară îl stabilesce ministrul cultelor şi instrucţiuneĭ publice. Acest plan de învĕţământ atât şcólele comunale, cât şi cele confesionale sunt obligate a-l urma“. Stabilirea planuluĭ de învĕţământ pentru limba maghiară prin ministrul cultelor şi instrucţiuneĭ publice e maĭ împedecat odată timp de-o generaţie resultatul. Décă şcóla primară în timpul din urmă a început a da pretutindenea — chiar şi în Ungaria — resultate maĭ bune, causa principală este, pentru orĭ-ce om cu pricepere, esecutarea complexuluĭ întreguluĭ material didactic, uniformarea metodeĭ şi urmărirea sistematică a unuĭ obiect. Acestea sunt escluse, décă planul de învĕţământ al unuĭ obiect îl stabilesce o instanţă, a celuialalt altă instanţă. Relevăm incidental, că dreptul de a stabili acest plan de învĕţământ se cuvine confesiunilor şi décă li-se ia, se sĕvîrşesce o nouĕ violare.

A ridica acest obiect — limba maghiară — din întregul învĕţământ şi a-l pune în mânile ministruluĭ, însemnéză o nouă neîncredere faţă cu patronii, în prima linie faţă cu confesiunile, precum şi o depreciare a acestuĭ obiect. Acest din urmă lucru nu l'a considerat anteproiectul. Insĕ cel-ce cunósce şcóla şi inima omenéscă, îşĭ póte imagina, la ce depreciare se expune acest obiect, când învĕţătorii şi eleviĭ vĕd, că limba maghiară stă isolată de cele-lalte obiecte de învĕţământ, păzită cu ochĭ de Argus, sprigintă cu disposiţiĭ, carĭ décă nu se observă, învĕţătorul, cu nevastă şi copiĭ, se va da pradă miserieĭ. Asupra nicĭ unuĭ obiect nu atîrnă aşa sabia luĭ Damocle.

Disposiţiile proiectuluĭ, şi încă şi maĭ mult motivarea, nu lasă nicĭ o îndoiélă, că datoria de a frecuenta şcóla timp de 6 anĭ şi pe urmă şcóla de repetiţie de 3 anĭ, sunt presentate ca obligatóre. După legea şcolară în vigóre obligamentul şcolar de 6 anĭ era un minimum şi era lăsat liber, de a trece peste el. Aşa biserica evanghelică din părţile ardelene ale Ungarieĭ a menţinut pentru şcolile sale obligamentul de 8—9 anĭ şi a storş de la uniĭ inspectorĭ combativĭ respectarea acestieĭ disposiţiĭ, — prin o decisiune ministerială. După textul proiectuluĭ, care nu permite un plus peste acest minimum, acum sĕ fim înapoiaţĭ éră şi la şcóla primară de 6 anĭ?

Abstragênd de la aceea, că aicĭ este o gravă violare a autonomieĭ bisericeĭ, restringerea acésta ar deprima în mod însemnat nivelul cultural al cetăţenilor carĭ frecuentéză aceste şcolĭ. Căcĭ este evident, că în 6 anĭ de şcólă poporală nu se póte învĕţa atâta, cât se póte învĕţa în 8—9 anĭ. *Şi óre este şi interesul statuluĭ, sĕ ţină pe cetăţenĭ la un nivel cultural inferior, când eĭ înşĭ-şĭ vor sĕ se ridice maĭ sus?*

(Va urma.)

De la adunarea gen. a „Asociaţiuniĭ“.

(Raport special al „Gaz. Trans.“)

Timişóra, 24 Sept.

Banchetul. In lung şi 'n lat erau întinse mesele în sala cea mare a hoteluluĭ „Principele de Corónă“. Peste 150 de persóne, domnĭ şi dómne ascultând musica, care nu pré scia sĕ cânte cântece de masă, aşteptau începerea banchetuluĭ. Au fost serviţĭ cam târḑiu, aşa că abia pe la 4 óre s'au putut începe toastele. Cel dintâiŭ a luat cuvêntul d-l Dr. Liviu *Lemenyi* închinând pentru Maj. Sa Impĕratul şi regele Francisc Iosif I. Lumea s'a ridicat în piciόre. D-l Emanuil *Ungureanu* în cuvinte alese închină pentru comitetul central. Când ia cuvêntul d-l Partenie *Cosma* şi închină pentru fruntaşiĭ despărţĕmêntuluĭ Timişóra şi în special pentru d-l Ungureanu, harnicul director al despărţĕmêntuluĭ, lumea isbucnesce în lungĭ aplause şi în strigăte de „sĕ trăiéscă“, ceea-ce dovedesce dragostea de care se bucură d-l Ungureanu în faţa inteligenţeĭ române din Ardeal şi în special din Bănatul Timişan. D-l Dr. *Aurel Cosma* închină pentru óspeţĭ. D-l *Nicolae Ivan* pentru representanţiĭ oficialĭ

ai societăţilor surorĭ. Pentru femeia română închină d-l *Oncu*. D-l *Rubin Patiţa* pentru tinerime. D-l Dr. *Aurel Vlad* îi respunde mulţumindu-i antevorbitorului şi ridică paharul seu pentru poporul român. Seria toastelor încheiată, banchetul se ridică la 5 fără ceva.

Concertul. A fost cât se póte de bine reuşit, dér a avut un singur pĕcat: a fost monoton. Ar trebui tot-déuna sĕ se bage de sémă la aranjarea programului unei producţiunĭ, făcută la ast-fel de ocasiĭ. Şi mai cu sémă când aĭ posibilitatea sĕ-l ridicĭ din monotonie, de ce sĕ n'o facĭ? In Bănat sunt o mulţime de corurĭ. Participarea unuia dintre ele ar fi fost nepreţuită în concertul de la Timişóra. Lumea, mai cu sémă cea venită din depărtare, ar fi fost fericită s'audă un cor bănăţean.

Dér aşa.... programul s'a esecutat conscienţios, încântând sala cea plină de public.

Sonata lui Rubinstein esecutată la violină de d-şóra *Adelina Piso* a fost aplaudată. Esecuţie corectă.

A urmat d-l *Zaharia Bârsan* recitând o serie de cântece în cea mai mare parte originale. După „Cântecul plugarului", lumea a isbucnit în aplause. A mai recitat apoi poesia lui Verlaine „In parc..." tradusă de St. O. Iosif şi D. Anghel şi şi-a încheiat seria cu vechia, dér frumósa poesie a lui Aricescu „Soldatul lui Ţepeş".

A urmat punctul al 3-lea, în care d-na *Lucia Cosma*, acompaniată de d-şórele *Adelina Piso* şi *Minerva Cosma*, a produs un efect uimitor în Ave Maria de Gounod şi serenada aceluiaşi pentru sopran, violină şi pian. D-na Lucia Cosma are o înfăţişare blândă şi din ochii-i liniştiţĭ i-se risipesce pe tótă faţa o umbră de melancolie, care se potrivea de minune cu caracterul bucăţilor alese.

A urmat apoi simpatica Mariôra *Dogée*, care ne-a interpretat la pian cu un temperament, de care póte sĕ fie mândră, Rigoletto de Liszt şi Fantasia română de Elinescu. A fost viu aplaudată.

Punctul din urmă al părţiĭ întâiŭ din program a fost érăşĭ al d-nei Lucia Cosma, cântând cu precisiune „Aşteptarea" de Grieg şi Aria Pagelui, din opera Hughenoţii.

In partea a doua a programului am avut ocasie sĕ audim pe d-şóra Valeria *Isac*, care cu multă şcólă şi dragoste de arta sa, ne-a interpretat Spinnerlied ul lui Liszt şi Rapsodia română a lui Lubiciŭ.

D-şóra *Piso* a esecutat frumos Polonaise brillante a lui Chopin, şi uşurinţa d-sale în mânuirea arcuşului a fost resplătită din belşug de aplausele publicului.

Şi érăşĭ a venit sĕrbătorita d-na Lucia *Cosma*. Cu ce drag a ascultat lumea bucăţile compositorului nostru Dima, „Mugur mugurel" şi „Sub ferestra mândrei mele"! A cântat frumos d-na Cosma, frumos ca o priveghitóre. Era atâta bucurie pe feţele ascultătorilor, şi fie-care ton al artistei diletante era sorbit cu sete de sufletele stăpânite de vraja cântecului poporal.

D-l Z. *Bârsan* a declamat în partea a doua a programului „Mama" de Coşbuc şi Satira a III-a de Eminescu.

Concertul terminat, lumea s'a coborît în restaurantul de jos, fie-care în cercul prietinilor şi cunoscinţelor sale şi şi-a petrecut până târdiu.

Balul a fost fórte elegant. Toalete, carĭ mi-au zăpăcit ochiĭ şi carĭ de sigur au zăpăcit mai mult buzunarele celor carĭ le-au plătit, feţe vesele, fericite chiar, musică bună, cavaleriĭ dornicĭ de zimbete, tóte se amestecau aicĭ în atmosfera săliĭ încărcate de voie bună.

Jocurile românescĭ din Bănat aveau un deosebit farmec. Petrecerea a durat până cătră diuă.

*

Inainte de a-mĭ încheia raportul ţin sĕ amintesc ceva despre şedinţa festivă a secţiunilor literare scientifice, ţinută Joi la órele 4 p. m. Timpul cam nepotrivit pentru acéstă şedinţă, a făcut sĕ nu fie cercetată cum ar fi trebuit. D-l Dr. Iosif *Blaga* a cetit interesanta disertaţie *despre frumosul în artă si despre principiile artei moderne*, şi a arătat de ce nu putem noi sĕ gustăm secesionismul. Dr. Iosif *Popovicĭ* a vorbit despre *dialectele bănăţene*. Ambele disertaţiĭ se vor publica în organul oficial al „Asociaţiuniĭ", când conferenţiariĭ vor puté fi apreciaţĭ şi învrednicitĭ de stima pe care o merită.

Rep.

Aţîţările pressei maghiare.

Ca la comandă diarele maghiare încep sĕ agite într'un mod cum rar s'a mai vĕdut contra aşedămintelor bisericescĭ şi culturale ale Românilor.

Am vĕdut cum scriea deunădĭ archişovinistul guvernamental „Magyar Szó" despre „*Asociaţiune*". Tot despre „Asociaţiune" publică articole lungĭ diarele „Egyetértés" (kossuthist) şi „Magyarország" (ugronist).

„Egyetértés" în numĕrul sĕu de la 22 Sept. se ocupă pe trei colóne cu „Asociaţiunea" şi în genere cu societăţile culturale ale Românilor, numindu-le *„propaganda valahă"* şi dicĕnd, că tóte stau în serviciul „agitaţiunei valahe".

„Magyarország" de la 25 Septemvrie publică un articol aţîţător scris de Nicolae Bartha contra „Asociaţiunei". Étă ce dice între altele:

„Omenii „Asociaţiunei" („Astrei" dice el) au ţinut adunare la Timişóra şi la ospĕţul lor au învitat pe fişpanul şi primarul. Aceştĭ funcţionarĭ superiorĭ au făcut mutră de diplomaţĭ şi amêndoi au pretins garanţii (?), că la banchet nu se va face demonstraţie contrară statului. De óre-ce aranjatorii n'au dat garanţii, acei funcţionarĭ au declarat, că nu se vor presenta la banchet... Ómenii „Asociaţiunei" n'au tolerat cântece maghiare, n'au jucat dansurĭ maghiare (?), au cântat imnul austriac. Bine. Asta dovedesce, că ţiganul primaş Mişu valorézǎ el singur mai mult, căcĭ *e patriot mai de încredere, decât întréga „Asociaţiune"*... Altcĭ pagine apartine toastul pentru împĕratul şi înlăturarea draperiilor în colorĭ naţionale. Patria nóstră n'are împĕrat, ea are însĕ colorĭ roşu-albverde. Cel ce înlătură colorile regatului maghiar şi bea pentru împĕratul, acela lucrézǎ conscient. Şi asta însémnă, că ómenii „Asociaţiunei" nu respectézǎ ordinea de drept public a regatului ungar şi nu vréu s'o recunóscă... Şi deóre-ce fişpanul şi primarul, diplomaţĭ, n'au fost de faţă, ca prin poliţie sĕ-i dea afară cu uluiaua: aşteptăm de la ministrul de interne, ca sĕ cercetéze casul şi décă e adevĕrat ceea-ce s'a raportat tuturor diarelor nóstre, *sĕ desfiinţeze „Asociaţiunea"*, fiind-că conducerea ei semidoctă şi spiritul ei pĕcătos nu este acomodat a rĕspândi cultura în patria nóstră".

„Magyar Szó" în numĕrul de la 25 Septemvrie publică un articul intitulat: *„Biserica gr. or. română şi autonomia ei în serviciul politicei naţionaliste române ultraiste"*. In articol se agită pe faţă contra autonomiei bisericei române gr. or., atribuindu-i acesteia tendenţe contrare statului. Vorbesce despre „agitaţiunea pressei valahe" contra reformei şcolare a lui Berzeviczy, de atitudinea, ce a luat'o reuniunea învĕţătorilor românĭ aradanĭ faţă cu acéstă reformă, de nisce pretinse demonstraţiunĭ antimaghiare, ce s'ar fi făcut în adunarea învĕţătorilor şi de câte tóte. Apoi dice:

„Biserica gr. or. română şi autonomia ei sunt patul cald al agitaţiunilor de naţionalitate... contrare integrităţiĭ şi prestigiului statului maghiar. Faţă cu aceste evenimente regretabile guvernul trebue sĕ câştige autoritate suveranităţiĭ de stat maghiar, spre care scop el trebue ca cu vigóre şi neamânat sĕ esercite faţă cu biserica română gr. or. dreptul de inspecţiune şi control ce i-l garantézǎ statutul organic, décă nu vré, ca acéstă biserică sĕ constitue stat deosebit în statul maghiar"....

Étă, aşa scie şi astfel póte sĕ agite, nepedepsit, pressa fanatică maghiară contra aşedămintelor nóstre bisericescĭ şi culturale!

II. Cestiunea cursurilor practice

la şcóla superióră de comerciŭ din Braşov.

In ciclul anterior am vĕdut, care a fost scopul înfiinţăreĭ şcóleĭ superióre române de comerciŭ în Braşov: întărirea comerciuluĭ român şi formarea de agenţĭ specialĭ comercialĭ mai bine pregătiţĭ, de cât ceĭ cu o clasă două gimnasială orĭ reală şi ceva noţiunĭ de contabilitate de până atuncia.

Insĕ de când esistă şcóla nóstră de comerciŭ au urmat marĭ schimbărĭ, unele ce depindeau de noi, altele independente de noi: căile ferate, carĭ au dat alte direcţiunĭ comerciuluĭ internaţional, resboiul vamal cu România, care a curmat brusc legăturĭ şi usanţe esistente de sute de anĭ. In acest interval comerciul cu mărfurile de Braşovenie şi cel levantin de la noi s'a dus pe copcă, ér marele numĕr de negustorĭ românĭ din Braşov, carĭ de sute de anĭ erau o podóbă a pieţeĭ Braşovuluĭ şi a Românilor în genere, a dispărut cu firmele lor aprópe de tot până la una două. Pe ei însĕ îi găsiam în timpurile vechĭ şi nouĕ în tóte întreprinderile naţionale şi culturale românescĭ, începĕnd de la tipărirea de cărţĭ literare, limbistice, istorice, bisericescĭ până la clădirea şi restaurarea de bisericĭ românescĭ prin tóte satele vecine şi cele sĕrace până la marĭ depărtărĭ, fără deosebire décă; ei erau de origine românĭ séu ba. Între ceĭ streinĭ de némul nostru vom cita pe *„slavul Stoicovicĭ"* ridicător de bisericĭ române în satele săsescĭ, care ţiné a-o spune, că el nu este Român, ci slav de origine; pe *„grecul Tzianli"*, care primul a rupt ghiaţa dintre unitĭ şi neunitĭ Ardealuluĭ, ducêndu-şĭ el — Grecul de nascere — pe fiul sĕu la şcólele române unite din Blaşiŭ şi spunĕnd şi arătând colegilor şi compatrioţilor sĕi, că în catedrala şi la episcopia unită din Blaşiŭ se face slujba dumnedeéscă în tocmai ca la patriarchia din Constantinopole, şi că în fond nu este deosebire între Român şi Român, o biserică şi alta română.

Dér sĕ vedem rolul lor important pe alte terene ale practiceĭ. *Greciĭ* negustorĭ înscrişĭ în compania grecéscă, în contact continuu cu Orientul şi comerciul din Levant, duceau *găitanele* făcute de femeile române din Scheiŭ, ca industrie şi ocupaţiune casnică, până prin Anatolia, după carĭ venea, în baniĭ de adĭ, la o jumĕtate milion de coróne pe an; membriĭ *bulgarĭ şi sĕrbĭ* stringeau *straele şi ţolile* făcute tot în industria de casă românéscă şi pe care streinătatea până acum încă nu le-a putut imita şi copia, le esportau şi le vindeau prin Bulgaria, Serbia, Croaţia, Slavonia până prin Bosnia; *cuţovlachiĭ* (Aromâniĭ) spălau lânurile românescĭ produse de mocanĭ şi ţuţuienĭ în spălătoriile marĭ braşovene, ce erau atuncia, şi le espedau pe chirvane şi carĕ marĭ ale Ungurilor de la Seghedin, la Viena, Brünn şi Lipsca şi aduceau de acolo marfă de lipscănie şi marchetănie, textile, torturĭ şi ferărie. Casa Dumba din Viena s'a îmbogăţit şi a căpĕtat un renume european cu deosebire prin negoţul cu lânurile românescĭ şi macedonene. Şi alţĭ alţiĭ.

Comerciantiĭ românĭ şi neromânĭ din Braşov erau decĭ un factor important în desvoltarea nóstră economică şi socială-culturală prin concentrarea, fasonarea şi desfacerea produselor românescĭ.

Acel element independent de politică, pe care tindeam sĕ-l fortificăm prin deschiderea şcóleĭ superióre de comerciŭ, adĭ ne lipsesce aprópe cu totul. Bogata biserică din cetate, care ne amintea şi nouĕ Românilor, la 2 sĕptĕmânĭ odată, serviciul grecesc şi liturghia vechĭ grecéscă, cum se făcea ea la Patriarchie, şi ne amintea şi bogatele dăruirĭ ale unuĭ pios domn român, cu splendórea cultuluĭ rĕsăritean al bisericeĭ drept măritóre, s'a straformat în *biserică naţional grecéscă — Orthodoxos ellenikos ethnikos naos* — cum dice inscripţia ei actuală, cu serviciu regulat grecesc, unde cântă o voce sonoră de călugăr grec, pripăşit pe aicĭ, din cine scie ce mănăstire a Orientuluĭ, şi un cor frumos compus din femeĭ şi copiĭ, mare parte eterodocşĭ, dér *golul şi pustiul* le alungă şi isgonesce din biserică; pe când ea ca biserică ortodoxă este *catolică*, adecă a tuturor némurilor, ce se ţin de legea grecéscă a rĕsăritului, de unde urmézǎ, că tóte némurile au dreptul sĕ se bucure şi róge la Dumnedeŭ în ea şi sĕ asculte cuvêntul luĭ Dumnedeŭ în limba lor proprie.

Au sĕ nu se mai găséscă un al doilea *Tzanli*, care sĕ pună piciorul în prag şi sĕ alunge *golul şi pustiul* din biserica cea mai bogată din Braşov (Cetate), pe familiile de *stipendiaţĭ ai legei şi bisericei* sĕ-i conducă érăşĭ la munca rodnică şi productivă, sĕ pretindă pentru sine scaun şi sfat în administrarea şcóleĭ de comerciŭ şi sistemisarea la ea a uneĭ catedre de limba şi literatura neogrécă, ca sĕ o învĕţe eleviĭ cât mai bine, căcĭ în cariera de comerciantĭ practicĭ le va fi de folos şi aceea! Şi apoi se pretindă şi indice mijlócele cele mai practice, ca eleviĭ sĕ se preteze mai bine la trebile comerciuluĭ şi sĕ găséscă debuşeurĭ şi pieţe de desfacere pentru produsele soluluĭ şi némuluĭ din care au eşit?!

Şi preotuluĭ, celuĭ românesc, al negustorilor ortodoxĭ românĭ şi neromânĭ de la Lipsca, i-s'a urît în cele din urmă de atâta singurătate şi pustietate, ca sĕ tot cădelniţeze şi tămâieze luĭ'şĭ singur, sĕ cânte şi sĕ se róge cuĭ (?) şi pentru cine(?) şi apoi sĕ închidă. Şi a încuiat bisericuţa pentru tot-déuna, şi şi-a pierdut urma. Este greu de a duce viéţa nouă într'un corp mort, menit de a se stinge şi descompune cu totul, décă nu se iau mĕsurĭ de însĕnătoşare din vreme. Biserica mixt grecéscă şi şcóla de comerciŭ cu catedra de limbă neogrecéscă sistemisată, credem că nu s'ar împotrivi, şi ambelor li-ar fi de folos şi spre reîntinerire.

(Va urma.)

Rĕsboiul ruso-japones.

Asupra situaţiuneĭ pe câmpul de rĕsboiŭ din Manciuria, n'avem scirĭ positive. Tot aşa şi cu privire la evenimentele din jurul Port-Arthurului.

Din scirile telegrafice din urmă e cu neputinţă a-se stabili esact punctele ciocnirilor, ce au reînceput între avantposturile japonese şi între trupele rusescĭ, pe carĭ Kuropatkin le-a trimis, ca sĕ dea de lucru Japonesilor. Un lucru însĕ e cert. Tendenţa de ofensivă a Japonesilor se observă în tóte direcţiunile. Ei înaintézǎ spre fluviul Hun, nisuind a covîrşi posiţiunile de luptă rusescĭ la Mukden şi la fluviul Hun. In astfel de împrejurărĭ puţin credĕmênt se póte da telegramelor venite din sorginte englesă, carĭ prevestesc o mare bătălie la Mukden. E mult mai probabil, că o luptă mare va primi *Kuropatkin* numai la Tienling, unde situaţiunea din punctul de vedere al apĕrăriĭ e mai favorabilă, decât la Mukden. La Tienling sunt concentrate deja forţe marĭ rusescĭ, spre Tienling îşĭ retrage Kuropatkin grosul trupelor, lăsând spre sud de Mukden numai 2—3 divisiunĭ cu misiunea de a ingreuna trecerea Japonesilor peste fluviul Hun. Kuropatkin a durat peste Hun două podurĭ, pentru-ca în tot momentul sĕ pótă trece peste ele detaşamentele de la sud. Drumurile ce duc spre Mukden le-a ocupat Kuropatkin cu trupe de cavalerie şi cu detaşamente de cazacĭ, ca sĕ neliniştéscă aripele frontuluĭ japones mai ales la rĕsărit, îngreunându-le mişcarea.

Kuropatkin însuşĭ telegrafiézǎ Ţaruluĭ, că la 24 Septemvrie n'a primit nicĭ o scire despre activitatea inimiculuĭ. Pe întreg frontul, dice el, nu s'a vĕdut nicĭ o mişcare a inimiculuĭ.

Situaţiunea la Port-Arthur e tăinuită din partea Japonesilor. Se asigură însĕ, că Japonesii au renunţat la planul de a

subminà întăriturile, deórece au dat de greutăţî enorme. Din *Tokio* se vestesce, că autorităţile militare păstréză o adêncă tăcere asupra evenimentelor, diarele japonese însĕ vorbesc despre o teribilă baie de sânge. Ruşii au construit un pseudofort, pe care Japonesii îl credeau o nouă redută. Au dat asalt împotriva acestei pseudo-redute, cu care ocasie a esplodat o mină pusă de Ruşî şi a nimicit total un întreg regiment japones.

„Tageblatt“ din Berlin primesce din Tokio scirea, că deşi Japonesii au obţinut óre-carî succese prin ocuparea câtor-va forturî mai micĭ. totuşî ei şî-au pierdut speranţa de a lua curênd cetatea. Ei speră însĕ, că pe la finele lunei Noemvrie *Stossel* îşî va sfîrşi muniţiunile, şi atuncĭ va fi mai uşor a negocia cu el despre capitulare. Contrar svonurilor de până acum, fortificaţiunile ce servesc apĕrării nu pot fi luate cu asalt, ci numai décă s'ar face spărturî în ele, ceea-ce e greu de admis în situaţiunea de faţă.

„Matin“ din Paris anunţă, că Japonesii au îndreptat de-odată un atac din trei părţî contra fortăreţei. Atacul a fost sprijinit de flotele lui Togo şi Kamimura (?) Care e resultatul, — nu se scie.

SCIRILE DILEI.

— 13 (26) Septemvrie.

Noul comitet central al „Asociaţiunei“. In numĕrul nostru trecut s'a omis, în urma unei greşelĭ la paginarea diarului, câteva nume ale mebrilor din noul comitet central al „Asociaţiunei“. Drept aceea publicăm adî încă-odată lista completă a comitetului: President: Iosif *Sterca Şuluţiu*, vicepresident: Dr. Atanasie *Marienescu*, Membrii ordinarî: Partenie *Cosma*, Dr. Ambrosie *Cheţian*, Dr. Cornel *Diaconovich*, Nicolae *Ivan*, Dr. Liviu *Lemenyi*, Iuliu *Munteanu*, Ioan F. *Negruţiu*, Ioan *Papiu*, Dr. Ilarion *Puşcariu*, Dr. Eusebie *Roşca*, Dr. Octavian *Rusu*, Nicolae *Togan*. Memmbrii suplenţî: Dr. Ilie *Beu*, Dr. Vasile *Bologa*, Arsenie *Bunea*, Gavriil *Precup* şi Romul *Simu*.

De la expoşiţia agrară română. Expositia agrară devine din di în di mai frumósă mai completă şi mai interesantă, Exposiţia de cai şi rîmătorî e complectă şi presintă un fórte mare interes. E o deosebită plăcere sĕ vedĭ diferitele rase ale cailor şi celorlalte animale expuse. Cătră sfîrşitul lunei se va deschide exposiţia de vite cornute marî. Şcólele de agricultură au început expunerea produselor lor în palatul cel mare al agriculturei. Pe câmpia exposiţiei agrare s'au început lucrările pentru construirea pavilionului regal, în vederea visitărei exposiţiei de către M. S. Regele. Visita M. S. Regelui va avé loc imediat după întórcerea sa în ţéră. Tot cu acea ocasie se vor organisa nisce serbărî marî şi fórte frumóse pe câmpia esposiţiei, serbărî ce vor atrage întreg Bucuresciul. Lumina electrică a fost complet instalată şi a şi început sĕ funcţioneze. Infirmeria d-lui Dr. Babeş a fost terminată şi ea represintă un model de infirmerie rurală. E de vĕdut la exposiţie şi modul cum funcţionéză o sondă petroliferă, presentată de casa Lemaitre. In curênd se va deschide şi o esposiţie de fructe, în care scop se şi construesc pavilionele necesare, precum şi o esposiţie de paserî.

Delegaţiunile şcolare sunt convocate pe adî la órele 4 d. a. la şedinţă.

Congresul internaţional al liber cugetătorilor ţinut la Roma, s'a încheiat la 23 Septemvrie. Etă ce i-se telegrafiéză diarului „N. Fr. Pr.“:

„Congresul internaţional al liber-cugetătorilor şî-a încheiat gălăgiósele desbaterî, carî au durat 3 dile. La acest congres din capul locului s'au făcut stăpânî anarchiştii şi social-democraţii estremî suprimând prin terorismul lor libertatea cuvêntului. Elementele moderate au protestat de geaba. Spaniolii şi Francesii se întreceau în batjocurî la adresa *monarchiei italiene*, care într'o ordine de di specială a fost declarată duşmană naţiunei. Papismul a fost de asemenea atacat. O ordine de di a lui Hubbard, a declarat pe papa *şeful* unui *sindicat*, căruia nu i-se cuvine scutul legilor. Nunciiĭ papei nu sunt decât nisce agenţî de afacerî fără vr'un rang diplomatic. Acéstă ordine de di a fost primită cu ovaţiunî. O altă ordine de di *a abrogat pe Dumnedeu*. A 3-a a proclamat republica universală, singura formă de guvernament potrivită omenirei, ér a 4-a a veştedit politica socială a guvernului italian. Congresul s'a încheiat intre urărî pentru republica universală şi revoluţiunea socială. Autorităţile au privit la purtarea nabădăiósă a acestor pseudo-savanţi cu o indulgenţă rară“....

După asemenea lucrurî veştedite până şi de „N. F. Pr.“ amică a liberei cugetărî, nu scim ce sĕ dicem despre apelul căpitanului Moroiŭ, despre care se spune, că ar fi fost spriginit în congres până şi de delegatul american d-l *Ochs*, un evreu emigrat din România.

Esamenul de maturitate supletor şi de emendare s'a ţinut astădî a. m. la *şcólele comerciale* superióre române din Braşov. Candidaţii Petru *Dancăş*, D. *Lupan*, N. *Lupan*, Dumitru *Olar*, George *Popovici*, Ioan *Tatu* şi Ioan *Zamfir* au trecut toţî esamenul cu succes.

Cununie. Duminecă în 12 Septemvrie v. s'a celebrat în biserica Episcopiei din Buzĕu cununia religiósă a d-lui *Petru Stănescu* cu d-şóra *Elisa Seceleanu*, ambii din Buzĕu. Căldurósele nóstre felicitărî!

De la comitetul bisericei sf. Nicolae. In şedinţa de Sâmbătă a comitetului parochial s'a luat hotărîrea, ca de acuma înainte tóte certificatele de sĕrăcie necesare pentru dobêndirea vre unui ajutor de orî-ce natură din partea bisericei Sf. Nicolae şi a şcólelor centrale rom. din Braşov, sĕ fie liberate *esclusiv* din partea epitropiei bisericescî şi semnate de d-nii epitropî Dumitru şi Andreiŭ *Lupan*. Alte certificate n'au valóre. Hotărîrea acésta s'a luat în vederea multelor plângerî întrate la comitetul bisericei din partea parochienilor neîndreptăţiţî.

Escursiunea în Poiană a şcólelor nóstre medii şi comerciale din Braşov va avé loc, în cas de timp favorabil poimâne, Mercurî.

Prinţul Hohenlohe, nou numitul guvernor al Triestului, va face înainte de plecarea sa din Bucovina, o visită Suveranilor românî la Sinaia îndată după întórcerea lor din strĕinătate.

Papa şi congresul liberei cugetărî. Din Roma se telegrafiéză, că papa va lansa în curênd un protest contra congresului liberei cugetărî. care s'a ţinut în Roma. Tot-odată a dispus, ca museele vaticanului sĕ rĕmână închise pentru întréga durată a congresului.

Societatea de lectură „Andreiŭ Şaguna“ din Sibiiŭ s'a constituit pe anul şcolar 1904/5 în şedinţa ţinută la 11 Septemvrie 1904 n. sub presidiul Prea Cuvioşiei Sale d-lui director seminarial Dr. Eusebiu R. Roşca în modul următor: Preşedinte: Nicolau Vătăşan prof. sem.; vicepreşedinte: Trandafir Scorobeţ cl. c. III; archivar: Zaharia Manu cl. c. III; notar: Candid Muşlea cl. c. I; cassar: Nicolau Damian cl. c. II; controlor: Ioan Trif cl. c. I; bibliotecar: Ioan Duma cl. c. II; vicebibliotecar: George Govna ped. c. I; redactor: Pompeiŭ Moruşca cl. c. III; econom: Andreiŭ Goicea ped. c. III. Membri în comisiunea literară: Vasile Debu cl. c. III; Onisifor Ghibu cl. c. III; Aurel Popovicĭ cl. c. II; Emilian Stoica cl. II; Traian Achim cl. c. I; Vasile Păltinean cl. c. I; Ioan Ciupe ped. c. III; George Cojan ped. cl. III; Emil Roşală.

Óspeţî bulgarî în România. Rectorul universităţii din Sofia d-l Broëw, profesor de sciinţe financiare şi statistică, însoţit de d-l P. Guermanoff, directorul statisticei bulgare, au sosit de câte-va dile în Bucurescî, cu scopul de a visita aşedĕmintele industriale şi a se convinge de starea în care sĕ găsesce industria în România. Óspeţii bulgarî au visitat până acuma mai multe fabricĭ şi stabilimente industriale. Sâmbătă au visitat ministeriul de domenii, unde li-s'au dat esplicărî detaliate în tóte ramurile acestui ministeriu.

Erupţiunea Vesuvului. Din Neapole se telegrafiéză, că activitatea vulcanului Vesuv este fórte puternică. Din craterul vulcanului isbucnesc puternice explosiunî cu diferite materii vulcanice şi un rîu de lavă se scurge de-alungul pólelor muntelui. Pe muntele Atrio del Cavallo se forméză micĭ vulanî, ale căror esplosiunî se înalţă până la 150 metri. In marele centru al vulcanului s'au produs marî spărturî, a căror surpare este fórte posibilă.

Rĕsplata regicidilor. „Oficialul“ din Belgrad publică lista decorărilor conferite din prilejul încoronării regelui Petru. Intre cei decoraţî se află şi ofiţerii, carî au luat parte la conjuraţiunea contra regelui Alesandru şi a Reginei Draga.

Mare catastrofă causată de incendiu. Din Varşovia se telegrafiéză, că în orăşelul Mozskyn a ars o mare fabrică. Directorul fabricei şi 12 funcţionarî şî-au găsit mórtea în flacărî, ér numĕroşî funcţionarî au fost grav răniţî. Lucrătorii, 1000 la numĕr, şi-au putut salva viéţa. Pagubele causate se urcă la mai multe milióne.

Baronii evrei se înmulţesc. Fóia oficială publică conferirea titlului de baron fraţilor Edmund, Wilhelm, Ladislau şi Aladar Gutmann cu predicatul „de Gelse et Belicse“.

Procesul şcólelor catolice.

In şedinţa a treia de Vinerî d-l inspector şcolar Theodoru a depus câte un raport pentru fie-care din cele 3 institute date în judecată, arătând punctele de acusare. A urmat apoi interogatorul superiórelor, asistate de apĕrătorul lor d-l Xenopol, relativ la modul de funcţionare al institutelor. La întrebarea, décă institutele n'au autorisaţia de a funcţiona, maicele au rĕspuns că şcolile au autorisaţia cerută. Sunt însĕ profesorî, carî n'au autorisaţie de a funcţiona, carî însĕ s'au conformat regulamentelor, deşi admit, că póte uneorî (?) sĕ se fi scăpat din vedere vre-o disposiţie, dér acésta numai în mod accidental.

Relativ la călugăriţele „Metoc“, carî au misiunea specială, de a converti la catolicism, maicele au rĕspuns, că aceste n'au funcţionat în mod regulat. La întrebarea decă cele 3 institute acusate stau sub controlul congregaţiunei centrale „Notre Dame de Sion“, s'a dat rĕspunsul, că şcolile nu stau în nicĭ un raport de subordonanţă cu centrala. Rĕspunsurile date erau în genere evasive şi nesigure.

In şedinţa de Sâmbătă diminéţa apĕrătorul d-l Xenopol şi-a început pledoaria; ocupându-se cu autorisaţia de a funcţiona a şcólelor şi a profesorilor. Apĕrătorul caută sĕ dovedéscă, că deşi autorisaţia cu privire la funcţionarea institutului din Galaţî nu e în regulă, ea totuşî este bună (?) pentru întréga şcólă. Cu privire la funcţionarea profesorilor neautorisaţî, apĕrătorul arată, că nicĭ odată n'a existat rea credinţă din partea acestor organe, că eventualele greşelî făcute sunt neintenţionate şi ele nu pot motiva închiderea unor institute. D-l Xenopol trece apoi la institutul din Iaşî, ocupându-se cu autorisaţia acestui institut, care avênd autorisarea cu condiţie, ca predarea sĕ se facă în limba română, a predat de fapt în limba francesă.

In şedinţa de séră s'a început ascultarea martorilor citaţî, între carî figuréză în prima linie d-şórele Băsărabeanu.

Calea ferată în jurul Baicalului.

Cu diua de erî, 23 Septemvrie, s'a deschis pentru circulaţiune *calea ferată în jurul lacului Baical*. S'a încheiat aşa dér una din cele mai uriaşe linii ferate, ce légă Apusul cu Rĕsăritul îndepărtat.

Calea ferată siberiană, care se întinde de la partea rĕsăriténă a munţilor Ural până la Oceanul Pacific, a dat de piedecĭ, ce păreau neînlăturabile, la lacul Baical. La ţĕrmurii acestui lac a trebuit sĕ se înceteze cu aşedarea şinelor, de óre-ce picior omenesc nu străbătuse încă pădurea cea désă străveche, ce împrejmuesce lacul. Pădurea Taiga se înalţă pe stâncî formidabile, încât nicĭ de-alungul ţĕrmurilor lacului, nicĭ prin pădure mult timp nu se putură aşeda şine.

Guvernul rusesc plănuise la început, ca sĕ amâne construirea liniei ferate pe ţĕrmul sudic al lacului şi s'o continue la partea opusă; trecerea lacului sĕ se facă prin distrugĕtóre de ghiaţă (vapóre anume construite spre acest scop), ér în timp de iérnă grea sĕ se aşede şine pe suprafaţa gheţii. N'au reuşit însĕ nicĭ prin distrugĕtorul de ghiaţă „Baical“, nicĭ prin aşedarea de şine pe ghiaţă.

Din causa acésta, încă înainte cu cincĭ anî guvernul rusesc a decis sĕ construéscă cu orî-ce preţ linia în jurul lacului, stabilind ast-fel o legătură directă între Petersburg şi Extremul Orient. S'a dat însĕ de greutăţî technice marî, carî anî de dile întârdiară desĕvîrşirea lucrărei.

Isbucnirea neaşteptată a rĕsboiului cu Japonia a făcut însĕ absolut necesară construirea liniei circulare, de aceea guvernul rusesc s'a servit de tóte mijlócele posibile pentru a încheia opera epocală. Insuşî ministrul rusesc de comunicaţiune *Chilkov* a supraveghiat munca uriaşă, ce s'a sĕvîrşit, — ér adî Rusia îşî are stabilită legătura directă cu Extremul Orient.

Calea ferată în jurul lacului Baical are o lungime de 244 verste. Ea se începe de la staţiunea Baical şi se întinde, peste Kultuk, până la Missovaja, — partea cea mai mare de-alungul ţĕrmului. Marî ostenele şi jertfe a costat fixarea şi alinearea terenului, la ceea-ce a contribuit în mare mĕsură şi faptul, că de la Listvenicĭ până la Kultuk, pe-o întindere de 80 verste, nu se găsesce nicĭ o locuinţă omenéscă.

Fiind-că malul lacului forméză în cea mai mare parte păreţî colosalĭ de stâncî preţipişe, linia ferată a trebuit sĕ se taie în stâncă. Lucrarea acésta a fost ceva estra-ordinar. Pe cele 244 verste s'au construit 19 tunele, 189 podurî şi 10 viaducte. Linia trece prin dece staţiunî: Barentsuk, Pelenkina, Kruglaia, Guba, Kultuk, Utalik, Murino, Pietny, Prejemnaja şi Misicha.

Pe linie circulă actualmente în fiecare di 28 trenurî militare, 4 trenurî cu pasagerî, 8 cu marfă şi 2 trenurî de muncitorî.

Cheltuelile Rusiei cu acéstă linie sunt enorme. De fie-care verstă s'a plătit 219,777 ruble. Cheltuelile propriu dise întrec suma de 53,625.745 ruble.

Linia străbate mai multe lanţurî de munţî; trece peste rîurile Kultucĭnaia, Suesnaia şi Prigemnaia şi traverséză în cea mai mare parte pădurî uriaşe. La staţiunea finală Misovaja, linia îşî află joncţiunea cu aşa numitul Transbaical.

Prin încheierea drumului de fer în jurul Baicalului s'a pus corónă acelei opere culturale puternice, care s'a început înainte cu 12 anî, când actualul Ţar Nicolae II era încă moştenitor de tron. In Rusia se légă speranţe marĭ de acéstă linie directă de comunicaţiune cu Rĕsăritul îndepărtat şi se crede, că va esercita o influenţă hotărîtóre şi asupra rĕsboiului, deóre-ce acum Rusia póte nejenată şi fără nicĭ o piedecă sĕ-şî transporte legiunile pe câmpul de rĕsboiŭ din Manciuria.

Mulţămită publică.

Pentru dovedile de bună-voinţă şi respect, de carî am fost împărtăşit în scris şi verbal cu ocasiunea distincţiei prea înalte, nu mai puţin pentru participarea viuă a publicului la actul decorării, precum şi pentru numerósele felicitărî îmî esprim pe acéstă cale tuturor mulţumirea cea mai sinceră.

Braşov, 20 Septemvre 1904.

Carl Schuster m. p.,
şeful pompierilor.

NECROLOG. **Nicolae Raţiu**, proprietar şi curator primar în comuna Şinca veche a rĕposat Sâmbătă în 24 Septemvrie a. c. în al 77-lea an aletăţii, şi al 50-lea an al căsătoriei. Inmormêntarea s'a făcut astădî, Lunî în cimiterul gr. cat. din Şinca veche.

ULTIME SCIRI.

Petersburg, 25 Sept. „Ruski Invalid“ publică date amĕnunţite oficiale cu privire la pierderile Ruşilor în lupta de la Liaoyang. Se constată, că Ruşiĭ au avut *520 ofiţerĭ* morţî şi răniţî, între carî 7 generalî şi 45 ofiţerî superiorî.

Berlin, 25 Septemvrie. Din Petersburg se telegrafézä, că corpul de armată al generalului Linevicĭ a plecat împreună cu trupele de cazacî din Vladivostok spre Mukden. In Vladivostok e mare scumpete.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactor responsabil **Traian H. Pop.**

Cursul la bursa din Viena.

Din 22 Septemvrie n. 1904.

Renta ung. de aur 4%	118.75
Renta de coróne ung. 4%	97 75
Impr. căil. fer. ung. în aur 3½%	88.95
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	97.65
Bonurĭ rurale croate-slavone	98.50
Impr. ung. cu premii	207.—
Losurĭ pentru reg. Tisei și Seghedin	160.75
Renta de hârtie austr.	99.50
Renta de argint austr.	99 50
Renta de aur austr.	119.35
Renta de coróne austr. 4%	99.50
Bonurĭ rurale ungare 3½%	91.05
Losurĭ din 1860.	154.60
Acții de-ale Băncei austro-ungară	16.12
Acții de-ale Băncei ung. de credit	779.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit	663.—
Napoleondorĭ	19.03
Mărcĭ imperiale germane	117.37½
London vista	239·62½
Paris vista	95.05
Note italiene	95.10

Cursul pieței Brașov.

Din 26 Septemvrie n. 1904.

	Cump.	Vênd.
Bancnote rom.	18.96	19.02
Argint român.	18.80	18.90
Napoleond'orĭ.	19.02	19.10
Galbenĭ	11.20	11.30
Ruble Rusescĭ	2.52	2.54
Mărcĭ germane	117.20	117.40
Lire turcescĭ	21.50	21.60
Scris. fonc. Albina 5%	101.—	102 —

»Romana«

este titlul broșurei, care a apărut în editura tipografiei A. Mureșianu, cu descrierea și esplicarea dansului nostru de salon

„Romana" dans de colónă în 5 figurĭ. *Descrisă și esplicată împreună cu musica ei, după compunerea ei originală.* Cu-o întroducere („în loc de prefață",) de *Tunarul din Dumbrău*, **Popa.** — Tipografia Aurel Mureșianu, Brașov 1903.

A trecut deja o jumětate de secol, de când, în epoca redeșteptării nóstre naționale, s'a compus și înființat în Brașov „Romana", unicul dans de colónă român. In iérna anului 1901, cu ocasiunea jubileului de 50 de anĭ de la fondarea Reuniunei femeilor române, s'a serbat la balul festiv ce s'a dat în Brașov cu ocasiunea acésta și jubileul de 50 de anĭ al „Romanei". La acest jubileu vre-o 20 de părechĭ, damele purtând costum național, au jucat „Romana" jubilară, adecă au esecutat acest dans în tocmai după regulele și prescrierile originale, cum s'a esecutat înainte cu 50 de anĭ la primul bal al „Reuniunei".

Autorul broșurei esplică „Romana" în strînsă legătură cu musica ei după aceste regulĭ și prescrierĭ originale, fără abaterile și erorile, ce cu timpul s'au furișat în acest dans. (Esplicarea figurilor o face alăturĭ și în limba germană.)

Meritul autorului broșurei mai sus anunțate este, că a fixat regulele originale ale „Romanei", ca orĭ și unde în ținuturile și țěrile locuite de Românĭ acest dans de colónă român sě pótă fi studiat și jucat cum se cade și uniform. De aceea a adaus la finea broșurei și textul frumósei și atrăgětórei musice a „Romanei", esplicând printre note tóte mișcările dansului după tactele musicei. Pe lângă popularitatea, de care se bucură dansul „Romana" pretutindenĭ între noi, a fost tot-déuna o dorință viuă a publicului nostru de a o vedé jucându-se bine, esact și uniform. Credem, că broșura de față, care face istoricul și descrierea figurilor dansului cu multă îngrijire și acuratețiă, va satisface pe deplin dorinței generale.

Broșura este în cuart mare, hârtie fină si tipar elegant, cu adausul unei cóle de note (musica „Romanei" cu esplicărĭ) și costă numai 2 cor. 50 banĭ (plus 5 banĭ porto-postal) pentru România 3 lei.

„Romana" se póte procura de la tipografia A. Mureșianu, Brașov.